

Р. Г. Хрїстїн, аспірант кафедри адміністративного та фінансового менеджменту» Інституту адміністрування державного управління та професійного розвитку, Національного університету «Львівська політехніка»

БІБЛОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ НАПРЯМІВ ВИВЧЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДТРИМКИ БІЗНЕСУ В КРИЗОВИЙ ПЕРІОД

Актуальність дослідження полягає в необхідності глибшого розуміння ефективності державної політики підтримки бізнесу в кризових ситуаціях для розробки адаптивних стратегій, що можуть допомогти у забезпеченні економічної стабільності та відновленні бізнесу. У статті проведено бібліометричний аналіз наукових досліджень, індексованих у міжнародній наукометричній базі даних Scopus, присвячених державній політиці підтримки бізнесу в кризовий період. Дослідження проведено на основі 721 публікації, які містять пошукові терміни «state», «business», «support» і «crisis» у назвах, анотаціях та ключових словах. З використанням програми VOSviewer створена мережева карта сполучуваності 188 ключових слів. На основі мережевої карти та даних про ключові слова виділено п'ять основних кластерів, кожен з яких відображає різні аспекти державної політики підтримки бізнесу в кризовий період: державна підтримка бізнесу в умовах економічних і фінансових криз, соціальна підтримка та людські ресурси в сфері охорони здоров'я; пандемії, коронавірус та політика охорони здоров'я; кризовий менеджмент і інформаційні комунікації; інформаційні технології і стратегічне управління. Проаналізовано динаміку ключових слів на мережевій карті і виявлено поступове зміщення фокусу досліджень від загальних питань здоров'я та соціальної підтримки до конкретних аспектів управління кризами та підтримки бізнесу під час глобальних викликів, таких як пандемія COVID-19. Це свідчить про адаптацію наукового інтересу до сучасних реалій та викликів, що постають перед суспільством. Аналіз географічного розподілу публікацій показав, що найбільше наукових робіт на тему державної політики підтримки бізнесу під час кризи опубліковано в США, Росії, Великій Британії та Україні. Результати аналізу можуть стати основою для вдосконалення державної політики підтримки бізнесу в кризовий період. Вивчення ефективності інноваційних підходів та нових інструментів підтримки допоможе розробити програми, які забезпечують більш цілеспрямовану та результативну підтримку підприємствам, що, в свою чергу, сприятиме їх стійкості та розвитку.

Ключові слова: державна політика, підтримка бізнесу, криза, фінансово-економічна криза, пандемія, COVID-19, охорона здоров'я, кризовий менеджмент.

R. H. Khristin. Bibliometric analysis of the state policy directions of business support in the crisis period

The relevance of the study lies in the need for a deeper understanding of the effectiveness of state business support policies in crisis situations in order to develop adaptive strategies that can help ensure economic stability and business recovery. The article carries out a bibliometric analysis of scientific studies indexed in the international scientific metric database Scopus, devoted to the state policy of business support during the crisis period. The study was conducted on the basis of 721 publications that contain the search terms "state", "business", "support" and "crisis" in titles, abstracts and keywords. Using the VOSviewer program, a network map of the compatibility of 188 keywords was created. On the basis of the network map and keyword data, five main clusters have been identified, each of which reflects different aspects of the state business support policy in the crisis period: state support for business in conditions of economic and financial crises, social support and human resources in the field of health care; pandemics, coronavirus and health policy; crisis management and information communications; information technologies and strategic management. The dynamics of keywords on the network map were analyzed and a gradual shift in research focus from general health and social support issues to specific aspects of crisis management and business support during global challenges such as the COVID-19 pandemic was revealed. This testifies to the adaptation of scientific interest to modern realities and challenges facing society. The analysis of the geographical distribution of publications showed that the most scientific works on the topic of state business support policy during the crisis were published in the USA, Russia, Great Britain and Ukraine. The results of the analysis can become the basis for improving the state policy of business support during the crisis period. Studying the effectiveness of innovative approaches and new support tools will help to develop programs that provide more targeted and effective support to enterprises, which in turn will contribute to their sustainability and development.

Key words: public policy, business support, crisis, financial and economic crisis, pandemic, COVID-19, health care, crisis management.

Постановка проблеми. Сучасні світові економічні процеси характеризуються значною волатильністю, що зумовлено численними кризовими явищами, такими як фінансові кризи, пандемії, геополітичні конфлікти та зміни клімату. У цих умовах державна підтримка бізнесу стає важливим інструментом забезпечення стійкості економіки, збереження робочих місць та стимулювання інновацій. Крім того, глобалізація економічних процесів та інтеграція ринків збільшують значущість міжнародного співробітництва та координації державної політики для подолання наслідків криз.

Незважаючи на те, що питання державної підтримки бізнесу досліджуються вже тривалий час, сучасний бібліометричний аналіз дозволяє виявити нові тенденції та пріоритети в наукових дослідженнях. Він надає можливість оцінити, які аспекти даної теми викликають найбільший інтерес серед дослідників, які регіони є найбільш активними у цьому напрямку, та як змінюється наукова увага до різних підходів до підтримки бізнесу у кризові періоди. Особливо важливою ця тема стає в контексті нещодавніх подій, таких як пандемія COVID-19, яка спричинила глибоку глобальну економічну кризу, що потребувала безпрецедентних заходів підтримки з боку держав. Аналіз бібліометричних даних дозволяє ідентифікувати, які методи підтримки виявилися найбільш ефективними, а також виділити напрями, що потребують подальших досліджень.

Таким чином, бібліометричний аналіз напрямів вивчення державної політики підтримки бізнесу в кризовий період є актуальним інструментом для розуміння динаміки наукових досліджень у цій галузі та може слугувати основою для формування ефективної державної політики в майбутньому.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика державної політики підтримки бізнесу в умовах кризи набула значного розвитку в наукових дослідженнях останніх років, особливо в контексті глобальних економічних викликів, таких як фінансові кризи та пандемія COVID-19. Аналіз публікацій свідчить про зростаючу кількість наукових праць, присвячених даній тематиці.

Дослідження передбачало пошук наукових публікацій у базі даних Scopus за пошуковими термінами «state», «business», «support» і «crisis» у назвах публікацій, анотаціях та ключових словах. Виявлено згідно запиту 721 публікацію, які представлені таким чином: статті (445 од. або 61,7%), розділи книг (67 од. або 9,3%), матеріали конференцій (57 од. або 19,5%), а на частку інших видань припадає 9,5% (152 од.).

Серед основних напрямів досліджень виділяються питання антикризового управління [1; 2; 3], фінансової підтримки бізнесу [4; 5], а також ролі держави у забезпеченні економічної стабільності [6; 7]. Частина дослідників [8; 9] акцентує увагу на інструментах фіскальної та монетарної політики, що використовуються для пом'якшення негативних наслідків кризових явищ. Інша значуща група досліджень присвячена аналізу впливу державної підтримки на малі та середні підприємства [10; 11; 12], які часто виявляються найбільш вразливими до економічних потрясінь.

Серед найбільш цитованих публікацій, які індексуються базою даних Scopus, варто відзначити статтю американських науковців Jordà O., Schularick M. та Taylor A. M. [13] (437 цитувань), які вивчили, як минуле накопичення кредиту впливає на ключові макроекономічні змінні, такі як обсяг виробництва, інвестиції, кредитування, процентні ставки та інфляція. Науковцями підтверджено ідею про те, що фінансові чинники відіграють важливу роль у сучасному діловому циклі. Німецькі учені Gambacorta L. та Marques-Ibanez D. [14] у своїй статті «Канал банківського кредитування: уроки кризи. Економічна політика» показали, що нові чинники, такі як зміни в бізнес-моделях банків і моделях ринкового фінансування, змінили механізм монетарної трансмісії в Європі та США до кризи, і продемонстрували наявність структурних змін під час фінансової кризи. Іспанські дослідники Román C., Congregado E. та Millán J. M. [15] обґрунтували, що внесок нових стартап-програм під час рецесії є сумнівним, якщо вони спрямовані на боротьбу з економічною кризою та кризою зайнятості як частину підприємницької політики, і можуть формуватися різними чинниками, характерними для країни, такими як економічна ситуація та суворість трудового законодавства.

Особлива увага в останніх публікаціях приділяється впливу пандемії COVID-19 на бізнес-середовище [16; 17; 18; 19]. Зокрема, американськими науковцями [20], які проаналізували дискусії в Twitter, виявлено 5 домінуючих тем серед твітів, пов'язаних із COVID-19: середовище охорони здоров'я, емоційна підтримка, економіка бізнесу, соціальні зміни та психологічний стрес.

Окрім того, зростає кількість міждисциплінарних досліджень, які розглядають державну підтримку бізнесу в контексті соціальної справедливості [21], сталого розвитку [22] та екологічних викликів [23]. Досліджуються можливості інтеграції екологічних стандартів у програми підтримки, а також вплив криз на зміну пріоритетів у державній політиці.

Таким чином, останні дослідження і публікації відображають значне різноманіття підходів до вивчення державної політики підтримки бізнесу в умовах кризи. Це свідчить про актуальність теми та її важливість для подальших наукових досліджень і практичних рекомендацій для урядів різних країн.

Метою статті є проведення комплексного бібліометричного аналізу наукових досліджень, присвячених державній політиці підтримки бізнесу в кризовий період. Це дозволить виявити основні напрями досліджень, визначити ключові тренди та концепції, які розвиваються в цій сфері, а також ідентифікувати країни, які активно займаються вивченням даної проблематики. Результати аналізу допоможуть краще зрозуміти, які аспекти державної підтримки бізнесу є найбільш актуальними і потребують подальшого наукового опрацювання.

Виклад основного матеріалу. З використанням програми VOSviewer створена мережева карта сполучуваності ключових слів (рис. 1) на основі 188 ключових слів з загальної кількості 3641, відповідно до критерію, щодо якого ключове слово повинно з'являтися не менше ніж 4 рази. Мережева карта сполучуваності ключових слів Мережева карта сполучуваності ключових слів – це візуалізація, що показує зв'язки між різними ключовими

словами, які з’являються в наукових публікаціях або інших бібліографічних даних. Вона дозволяє відобразити, як часто ключові слова зустрічаються разом у текстах і які між ними існують взаємозв’язки.

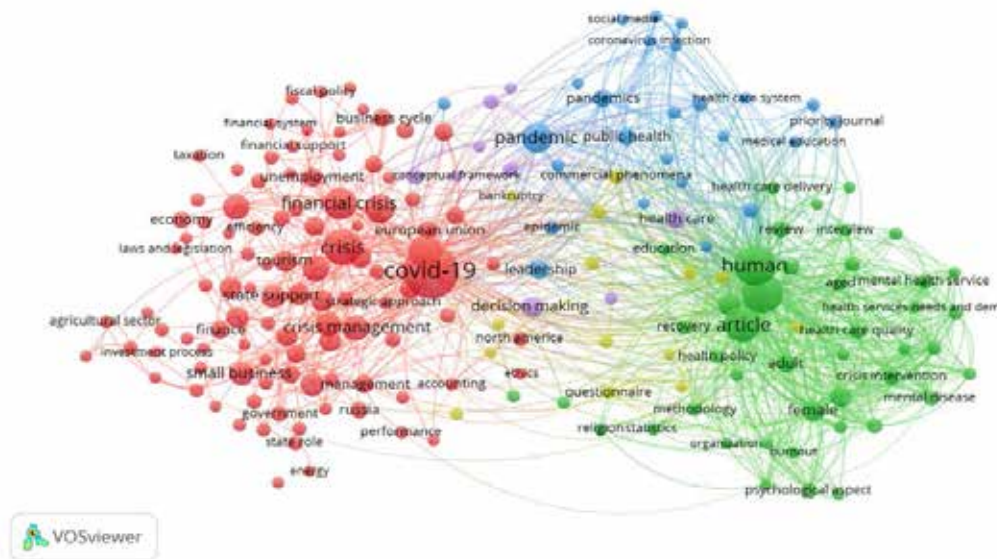

Рис. 1. Мережева карта сполучуваності ключових слів

Джерело: побудовано автором за допомогою VOSviewer

На основі мережевої карти та даних про ключові слова можна виділити п’ять основних кластерів, кожен з яких відображає різні аспекти державної політики підтримки бізнесу в кризовий період (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика виокремлених кластерів сполучуваності ключових слів

№ кластера	Умовна назва кластера	Колір кластера	Кількість ключових слів	Основні ключові слова
1	Державна підтримка бізнесу в умовах економічних і фінансових криз	червоний	99	COVID-19, криза, фінансова криза, державна підтримка, управління кризою, туризм, малий бізнес, оподаткування, економічна криза, інвестування
2	Соціальна підтримка та людські ресурси в сфері охорони здоров’я	Зелений	42	охорона здоров’я, людські ресурси, здоров’я, охорона здоров’я, соціальна підтримка, психологічний аспект
3	Пандемії, коронавірус та політика охорони здоров’я	Синій	24	Пандемія, епідемія, коронавірусна інфекція, громадське здоров’я, політика охорони здоров’я, медична освіта
4	Кризовий менеджмент та інформаційні комунікації	Жовтий	14	Банкрутство, епідеміологія, інтернет, інформація, анкета, опитування, комунікації, катастрофа
5	Інформаційні технології і стратегічне управління	Фіолетовий	9	штучний інтелект, інформаційні технології, управління знаннями, прийняття рішень, конкурентна розвідка

Джерело: складено автором

Проведемо аналіз кожного кластера.

Кластер 1 (Червоний): «Державна підтримка бізнесу в умовах економічних і фінансових криз». Цей кластер зосереджений на фінансово-економічних аспектах кризи, зокрема на управлінні фінансовими кризами, підтримці малого бізнесу та сектора туризму, а також на податкових політиках, що мають на меті стабілізацію економіки в кризові періоди. Він підкреслює важливість фінансово-економічних інструментів для подолання наслідків кризи та забезпечення стійкості економіки. Цей кластер допомагає виявити ключові аспекти державної політики в умовах криз і визначити найбільш ефективні стратегії підтримки бізнесу. Аналізує, як різні форми криз впливають на бізнес і які заходи вживаються для пом’якшення їх наслідків.

Кластер 2 (Зелений): «Соціальна підтримка та людські ресурси в сфері охорони здоров'я». Цей кластер пов'язаний із заходами державної політики, спрямованими на підтримку системи охорони здоров'я та соціального захисту в умовах кризи. Він включає аспекти охорони здоров'я, психологічного захисту, а також підтримку людського капіталу, що є критично важливим під час кризових явищ, таких як пандемія. Під час криз важливо забезпечити соціальну підтримку для працівників у сфері охорони здоров'я, що може включати фінансову допомогу, програми з підтримки здоров'я та забезпечення необхідних ресурсів для ефективної роботи. У кризовий період особлива увага повинна приділятися управлінню людськими ресурсами в сфері охорони здоров'я. Це включає забезпечення відповідної підготовки та навчання для медичного персоналу, щоб підвищити їхню здатність справлятися з новими викликами та змінами в умовах криз. Політика підтримки повинна також включати програми психологічної підтримки та ресурсів для допомоги в управлінні стресом і психічним здоров'ям персоналу.

Кластер 3 (Синій): «Пандемії, коронавірус та політика охорони здоров'я». Цей кластер включає ключові слова, що відображають основні аспекти державної політики та медичних викликів у контексті кризових ситуацій, зокрема пандемій та епідемій. Пандемії та епідемії значно впливають на громадське здоров'я, що, в свою чергу, може позначитися на економічній діяльності. Здоров'я населення є критично важливим для стабільності бізнесу, оскільки зниження захворюваності сприяє відновленню економічної активності та зменшенню витрат на медичну допомогу. Державна політика у сфері охорони здоров'я, включаючи впровадження карантинних заходів, вакцинацію і підтримку медичних установ, є ключовою для забезпечення стабільності в кризовий період. Ефективна політика в цій сфері допомагає мінімізувати вплив епідемій на бізнес-сектор, забезпечуючи безперебійний функціонування економіки.

Кластер 4 (Жовтий): «Кризовий менеджмент та інформаційні комунікації». Кластер фокусується на аспектах управління кризовими ситуаціями та інформаційних комунікацій. Він підкреслює важливість розробки ефективних стратегій підтримки бізнесу в умовах криз, включаючи фінансову допомогу, управління катастрофами та використання інтернет-платформ для збору і передачі інформації. Кластер також акцентує необхідність адаптації державної політики до специфічних кризових ситуацій, таких як епідемії, для забезпечення стабільності та стійкості підприємств.

Кластер 5 (Фіолетовий): «Інформаційні технології і стратегічне управління». Цей кластер відображає ключові технологічні та стратегічні інструменти, які можуть суттєво вплинути на стійкість та адаптивність підприємств у складних умовах. В умовах кризи ІТ та інформаційні технології можуть використовуватися для оптимізації бізнес-процесів, автоматизації рутинних завдань і забезпечення гнучкого реагування на зміни в ринку. Державна політика може сприяти розвитку інфраструктури для впровадження ІТ та надавати фінансову підтримку для досліджень і розробок у цій галузі. Ефективне управління знаннями допомагає бізнесам краще адаптуватися до кризових ситуацій, забезпечуючи збереження і використання цінних знань і досвіду. Державна політика може підтримувати програми навчання та обміну знаннями, сприяти створенню платформ для співпраці і навчання.

Ці кластери відображають різні напрями державної політики підтримки бізнесу в кризовий період, включаючи фінансову стабільність, соціальний захист, стратегічне управління, цифровізацію та готовність до глобальних пандемічних викликів.

Зміну уваги дослідників до різних тем протягом часу дозволяє проаналізувати мережева карта хронологічного виміру ключових слів (рис. 2).

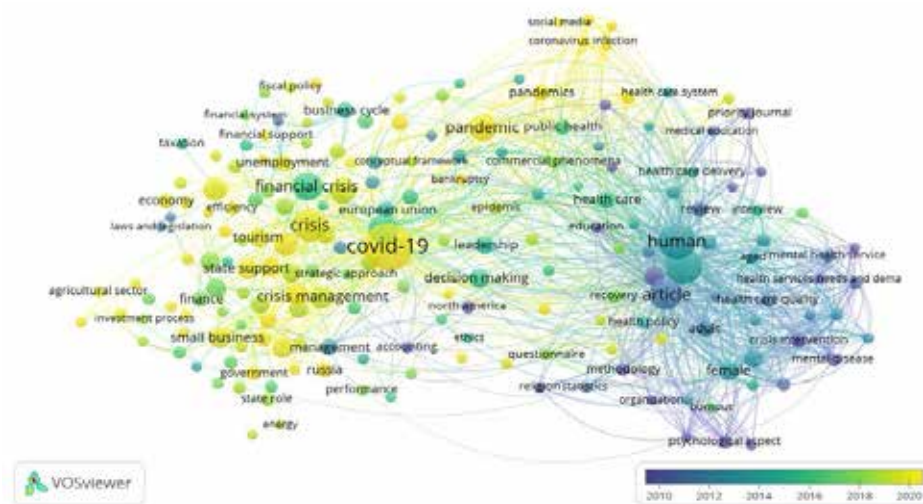

Рис. 2. Мережева карта хронологічного виміру ключових слів

Джерело: побудовано автором за допомогою VOSviewer

На основі цієї карти можна зробити такі висновки:

1. Ранні дослідження (2010–2012 роки, синій колір). У цей період дослідження зосереджувались на загальних темах, пов'язаних з охороною здоров'я та наданням медичних послуг. Це свідчить про стабільний інтерес до питань охорони здоров'я та соціальних аспектів, але ще без специфічної прив'язки до пандемій чи економічних криз.

2. Перехідний період (2013–2016 роки, зелений колір). У цей період дослідники почали більше звертати увагу на такі теми, як «криза», «фінансова криза», «пандемія», «управління». Це відображає початок підвищеної уваги до кризових явищ та необхідності управління ними. Зростає інтерес до досліджень у сфері управління в умовах кризи, зокрема фінансово-економічних криз, що пов'язано з впливом глобальних фінансово-економічних потрясінь.

3. Новітні дослідження (2017–2020 роки, жовтий колір). У цей період значну увагу почали приділяти темам, пов'язаним з COVID-19, що логічно з огляду на глобальну пандемію. Також в цей період спостерігається підвищений інтерес до підтримки бізнесу в умовах пандемії, а також до управління кризами в умовах пандемії. Зростає значення досліджень, присвячених державній підтримці та політикам, що забезпечують стійкість в умовах глобальної кризи.

Динаміка ключових слів на мережевій карті відображає поступове зміщення фокусу досліджень від загальних питань здоров'я та соціальної підтримки до конкретних аспектів управління кризами та підтримки бізнесу під час глобальних викликів, таких як пандемія COVID-19. Це свідчить про адаптацію наукового інтересу до сучасних реалій та викликів, що постають перед суспільством.

На рис. 3 зобразимо рейтинговий список країн з найбільшою кількістю публікацій з тематики вивчення державної політики підтримки бізнесу в кризовий період.

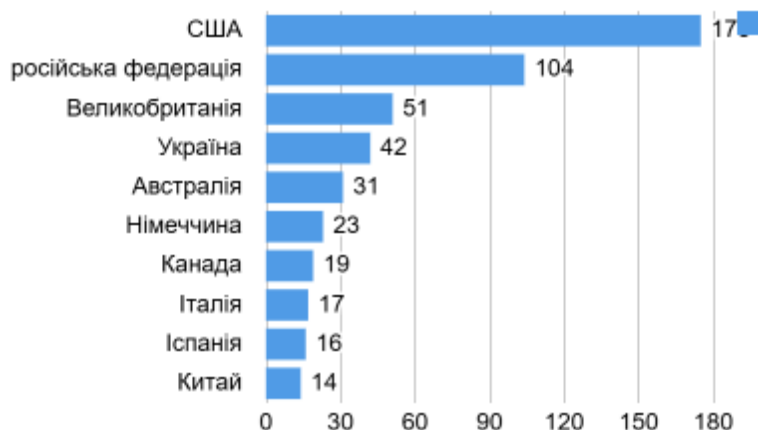

Рис. 3. Рейтинговий список країн з найбільшою кількістю публікацій з тематики вивчення державної політики підтримки бізнесу в кризовий період

Джерело: побудовано автором на основі даних Scopus

На основі рис. 3, де показано кількість публікацій з тематики вивчення державної політики підтримки бізнесу в кризовий період, можна зробити такі висновки:

1. Лідери за кількістю публікацій: Сполучені Штати (175 документів) та російська федерація (104 документи). Це свідчить про значне державне втручання в економіку в цих країнах, а також значну увагу дослідників цих країн до проблематики, пов'язаної з державним управлінням, підтримкою бізнесу та кризовими ситуаціями.

2. Інші активні країни: Великобританія (51 документ) та Україна (42 документи) також демонструють активну наукову діяльність у цій галузі. Враховуючи економічні та політичні виклики в цих країнах, зокрема в Україні, цей показник не є несподіваним. Австралія, Німеччина, Канада, Італія та Іспанія також мають помітну кількість публікацій, хоча й значно меншу, ніж лідери.

Висновки з даного дослідження та напрями подальших розвідок. На основі проведеного бібліометричного аналізу наукових досліджень, що стосуються державної політики підтримки бізнесу в кризовий період, можна зробити кілька важливих висновків.

По-перше, аналіз мережових карт ключових слів дозволив ідентифікувати основні наукові напрями, що досліджуються у цій сфері. Зокрема, найбільше уваги приділяється питанням фінансово-економічної кризи,

антикризового управління, державної підтримки малого бізнесу, впливу пандемії COVID-19 на економіку, заходів державної політики, спрямованим на підтримку системи охорони здоров'я та соціального захисту в умовах кризи. Виявлені кластери представляють ключові напрямки державної політики в умовах кризи, що вимагають особливої уваги та подальшого дослідження.

По-друге, хронологічний аналіз ключових слів показав, що інтерес до теми підтримки бізнесу в кризовий період значно зріс у 2020 році, що пов'язано з пандемією COVID-19. Цей тренд підкреслює важливість швидкого реагування держави на зовнішні шоки та необхідність розробки ефективних механізмів підтримки бізнесу.

По-третє, аналіз географічного розподілу публікацій показав, що найбільше наукових робіт на тему державної політики підтримки бізнесу під час кризи опубліковано в США, росії, Великій Британії та Україні. Це свідчить про високий рівень наукового інтересу до цієї проблематики у зазначених країнах.

Загалом, результати дослідження показують, що тема державної підтримки бізнесу в кризовий період є актуальною та багатогранною. Вона потребує подальшого наукового опрацювання з метою розробки ефективних стратегій та політик, які б сприяли стійкому розвитку бізнесу навіть у найбільш несприятливих умовах.

Результати аналізу можуть стати основою для вдосконалення державної політики підтримки бізнесу в кризовий період. Вивчення ефективності інноваційних підходів та нових інструментів підтримки допоможе розробити програми, які забезпечують більш цілеспрямовану та результативну підтримку підприємствам, що, в свою чергу, сприятиме їх стійкості та розвитку.

Подальші дослідження можуть бути спрямовані на аналіз нових цифрових інструментів та інноваційних стратегій державної підтримки, що дозволить виявити найефективніші підходи, які варто впровадити в практику.

Список використаних джерел:

1. Cun W. Business simulation analysis based on leadership development with crisis management using gaming techniques and machine learning model. *Entertainment Computing*. 2024. Vol. 50. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1875952124000661>.
2. Ferreira F., Liberato D., Sousa M., Liberato P., Costa E. Crisis Management in Business Tourism. An Empirical Study in the Iberian Peninsula. *Springer Proceedings in Business and Economics*. 2024. Vol. 7. P. 15–29.
3. Opatska S., Johansen W., Gordon A. Business crisis management in wartime: Insights from Ukraine. *Journal of Contingencies and Crisis Management*. 2024. Vol. 32(1). URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1468-5973.12513>.
4. Brühlhart M., Lalive R., Lehmann T., Siegenthaler M. COVID-19 financial support to small businesses in Switzerland: evaluation and outlook. *Swiss Journal of Economics and Statistics*. 2020. Vol. 156(1). URL: <https://sjes.springeropen.com/articles/10.1186/s41937-020-00060-y>.
5. Yusoff M. N. H. B., Zainol F. A., Ismail M., Redzuan R. H., Abdul Rahim Merican R. M., Razik M. A., Afthanorhan A. The role of government financial support programmes, risk-taking propensity, and self-confidence on propensity in business ventures. *Sustainability (Switzerland)*. 2021. Vol. 13(1). P. 1–16.
6. Arefieva O., Piletska S., Khaustova V., Poberezhna Z., Zyz D. Monitoring the economic stability of the company's business processes as a prerequisite for sustainable development: investment and security aspects. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*. 2021. Vol. 628(1). URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/628/1/012042>.
7. Shmygol N., Kasianok M. Economic and Mathematical Methods for Classifying the Stability of Indicators in Assessing Business Development. In *Lecture Notes in Networks and Systems*. 2022. Vol. 518. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-981-19-5181-7_2.
8. Baumann U., Lodge D., Miescu M. S. Global growth on life support? The contributions of fiscal and monetary policy since the global financial crisis. *International Journal of Finance and Economics*. 2024. Vol. 29(1). P. 76–90.
9. Fedajev A., Pantović D., Milošević I., Vesić T., Jovanović A., Radulescu M., Stefan M. C. Evaluating the Outcomes of Monetary and Fiscal Policies in the EU in Times of Crisis: A PLS-SEM Approach. *Sustainability (Switzerland)*. 2023. Vol. 15(11). URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/11/8466>.
10. Fasano F., la Rocca M., Sánchez-Vidal F. J., Lio M. J., Cariola A. How Local Finance and Enforcement Shaped SME Credit Choices before and during the COVID Crisis. *International Journal of Financial Studies*. 2024. Vol. 12(1). URL: <https://www.mdpi.com/2227-7072/12/1/10>.
11. Sharif S. M. F., Wang W., Yang N., Alghamdi O., Kanwal F., Gebremariam M. G. Sustaining SME agility through knowledge coupling, business process digitization, and innovation during crisis. *Journal of Engineering and Technology Management – JET-M*. 2024. Vol. 71. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0923474824000079>.
12. Sharma G. D., Kraus S., Talan A., Srivastava M., Theodoraki C. Navigating the storm: the SME way of tackling the pandemic crisis. *Small Business Economics*. Vol. 63(1). P. 221–241.
13. Jordà O., Schularick M., Taylor A. M. When credit bites back. *Journal of Money, Credit and Banking*. 2013. Vol. 45(SUPPL2). P. 3–28.

14. Gambacorta L., Marques-Ibanez D. The bank lending channel: Lessons from the crisis. *Economic Policy*. 2011. Vol. 26(66). P. 135–182.
15. Román C., Congregado E., Millán J. M. Start-up incentives: Entrepreneurship policy or active labour market programme? *Journal of Business Venturing*. 2013. Vol. 28(1). P. 151–175.
16. Busemeyer M. R. Financing the welfare state in times of extreme crisis: public support for health care spending during the Covid-19 pandemic in Germany. *Journal of European Public Policy*. 2023. Vol. 30(1). P. 21–40.
17. Hood B. J. Qualitative insights into mental health treatment through telemedicine during the COVID-19 crisis: a natural experiment in community mental health centers. *Health and Justice*. 2024. Vol. 12(1). URL: <https://healthandjusticejournal.biomedcentral.com/articles/10.1186/s40352-024-00282-9>.
18. Li, Y., Mutchler, J. E. Older Adults and the Economic Impact of the COVID-19 Pandemic. *Journal of Aging and Social Policy*. 2020. Vol. 32(4–5). P. 477–487.
19. López-Santana M., Núñez L., Béland D. Assessing public support for social policy in times of crisis: evidence from the Child Tax Credit during the COVID-19 era in the United States. *Policy and Society*. 2023. Vol. 42(4). P. 526–547.
20. Hung M., Lauren E., Hon E. S., Birmingham W. C., Xu J., Su S., Hon S. D., Park J., Dang P., Lipsky M. S. Social network analysis of COVID-19 sentiments: Application of artificial intelligence. *Journal of Medical Internet Research*. 2020. Vol. 22(8). URL: <https://www.jmir.org/2020/8/e22590>.
21. Diesendorf M., Taylor R. The Path to a Sustainable Civilisation: Technological, Socioeconomic and Political Change. In *The Path to a Sustainable Civilisation: Technological, Socioeconomic and Political Change*. 2023. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-981-99-0663-5>.
22. Prokopenko O., Chechel A., Sotnyk I., Omelyanenko V., Kurbatova T., Nych T. Improving state support schemes for the sustainable development of renewable energy in Ukraine. *Polityka Energetyczna*. 2021. Vol. 24(1). P. 85–100.
23. Desai B. H., Desai J. B. The Climate Change Conundrum: A Case for Course Correction in the Global Regulatory Approach. *Environmental Policy and Law*. 2024. Vol. 54(1). P. 3–14.

References:

1. Cun W. (2024) Business simulation analysis based on leadership development with crisis management using gaming techniques and machine learning model. *Entertainment Computing*, 50. Available at <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1875952124000661>.
2. Ferreira F., Liberato D., Sousa M., Liberato P., & Costa E. (2024) Crisis Management in Business Tourism. An Empirical Study in the Iberian Peninsula. *Springer Proceedings in Business and Economics*, 7, P. 15–29.
3. Opatska S., Johansen W., & Gordon A. (2024) Business crisis management in wartime: Insights from Ukraine. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 32(1). Available at <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1468-5973.12513>.
4. Brühlhart M., Lalive R., Lehmann T., & Siegenthaler M. (2020) COVID-19 financial support to small businesses in Switzerland: evaluation and outlook. *Swiss Journal of Economics and Statistics*, 156(1). Available at <https://sjes.springeropen.com/articles/10.1186/s41937-020-00060-y>.
5. Yusoff M. N. H. B., Zainol F. A., Ismail M., Redzuan R. H., Abdul Rahim Merican R. M., Razik M. A., & Afthanorhan A. (2021) The role of government financial support programmes, risk-taking propensity, and self-confidence on propensity in business ventures. *Sustainability (Switzerland)*, 13(1), P. 1–16.
6. Arefieva O., Piletska S., Khaustova V., Poberezhna Z., & Zyz D. (2021) Monitoring the economic stability of the company's business processes as a prerequisite for sustainable development: investment and security aspects. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 628(1). Available at <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/628/1/012042>.
7. Shmygol N., & Kasianok M. (2022) Economic and Mathematical Methods for Classifying the Stability of Indicators in Assessing Business Development. In *Lecture Notes in Networks and Systems*, 518. Available at https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-981-19-5181-7_2.
8. Baumann U., Lodge D., & Miescu M. S. (2024) Global growth on life support? The contributions of fiscal and monetary policy since the global financial crisis. *International Journal of Finance and Economics*, 29(1), P. 76–90.
9. Fedajev A., Pantović D., Milošević I., Vesić T., Jovanović A., Radulescu M., & Stefan M. C. (2023) Evaluating the Outcomes of Monetary and Fiscal Policies in the EU in Times of Crisis: A PLS-SEM Approach. *Sustainability (Switzerland)*, 15(11). Available at <https://www.mdpi.com/2071-1050/15/11/8466>.
10. Fasano F., la Rocca M., Sánchez-Vidal F. J., Lio M. J., & Cariola A. (2024) How Local Finance and Enforcement Shaped SME Credit Choices before and during the COVID Crisis. *International Journal of Financial Studies*, 12(1). Available at <https://www.mdpi.com/2227-7072/12/1/10>.
11. Sharif S. M. F., Wang W., Yang N., Alghamdi O., Kanwal F., & Gebremariam M. G. (2024) Sustaining SME agility through knowledge coupling, business process digitization, and innovation during crisis. *Journal of Engineering and Technology Management – JET-M*, 71. Available at <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0923474824000079>.

12. Sharma G. D., Kraus S., Talan A., Srivastava M., & Theodoraki C. (2024) Navigating the storm: the SME way of tackling the pandemic crisis. *Small Business Economics*, 63(1), P. 221–241.
13. Jordà O., Schularick M., & Taylor A. M. (2013) When credit bites back. *Journal of Money, Credit and Banking*, 45(SUPPL2), P. 3–28.
14. Gambacorta L., & Marques-Ibanez D. (2011) The bank lending channel: Lessons from the crisis. *Economic Policy*, 26(66), P. 135–182.
15. Román C., Congregado E., & Millán J. M. (2013) Start-up incentives: Entrepreneurship policy or active labour market programme? *Journal of Business Venturing*, 28(1), P. 151–175.
16. Busemeyer M. R. (2023) Financing the welfare state in times of extreme crisis: public support for health care spending during the Covid-19 pandemic in Germany. *Journal of European Public Policy*, 30(1), P. 21–40.
17. Hood B. J. (2024) Qualitative insights into mental health treatment through telemedicine during the COVID-19 crisis: a natural experiment in community mental health centers. *Health and Justice*, 12(1). Available at <https://healthandjusticejournal.biomedcentral.com/articles/10.1186/s40352-024-00282-9>.
18. Li, Y., & Mutchler, J. E. (2020). Older Adults and the Economic Impact of the COVID-19 Pandemic. *Journal of Aging and Social Policy*, 32(4–5), P. 477–487.
19. López-Santana M., Núñez L., & Béland D. (2023) Assessing public support for social policy in times of crisis: evidence from the Child Tax Credit during the COVID-19 era in the United States. *Policy and Society*, 42(4), P. 526–547.
20. Hung M., Lauren E., Hon E. S., Birmingham W. C., Xu J., Su S., Hon S. D., Park J., Dang P., & Lipsky M. S. (2020) Social network analysis of COVID-19 sentiments: Application of artificial intelligence. *Journal of Medical Internet Research*, 22(8). Available at <https://www.jmir.org/2020/8/e22590>.
21. Diesendorf M., & Taylor R. (2023) The Path to a Sustainable Civilisation: Technological, Socioeconomic and Political Change. In *The Path to a Sustainable Civilisation: Technological, Socioeconomic and Political Change*. Available at <https://link.springer.com/book/10.1007/978-981-99-0663-5>.
22. Prokopenko O., Chechel A., Sotnyk I., Omelyanenko V., Kurbatova T., & Nych T. (2021) Improving state support schemes for the sustainable development of renewable energy in Ukraine. *Polityka Energetyczna*, 24(1), P. 85–100.
23. Desai B. H., & Desai J. B (2024) The Climate Change Conundrum: A Case for Course Correction in the Global Regulatory Approach. *Environmental Policy and Law*, 54(1), P. 3–14.